

Pe un an . . . 10.— Ora
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 760.

ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admia-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se î-
napoiază.

Cărți de actualitate.

„La Belgique neutre et l'Allemagne“

(d'après les hommes d'Etat et les juristes belges.)

De F. Norden, avocat la Curtea de apel din Bruxela și membru al institutului de Drept Comparativ. Bruxela, imprimeria G. Richard, 1915.

În timpul războiului n'a scăzut numărul publicațiilor. Vitrinele librăriilor zi de zi etalează noi și noi volume. Ni s'a părut de interes pentru lumea noastră cititoare ca să facem cunoscut cuprinsul literaturii mai caracteristice, apărute de curând.

Începem cu broșura lui F. Norden, *Belgia neutră și Germania*, scrisă în franceză. Se știe că în decursul războiului asupra nici unei chestiuni nu s'a stăruit atât de îndelungat ca asupra neutralității Belgiei. F. Norden interpretează neutralitatea belgiană din punct de vedere german și concluziile ce le scoate merită să fie relevate, sunt chiar instructive când ne cugetăm la soarta statelor mici.

I.

F. Norden se trudește să facă o distincție între dreptul juridic, (numit și pozitiv), și dreptul

gintilor. El spune că unele sunt legile morale sub puterea cărora trebuie să stea indivizii singuratici, și altele legile morale de cari se lasă condus statul a cărui existență nu este trecătoare, ci nelimitată. De exemplu, dacă răpirea cu forța a bunului cuiva este o faptă imorală și se pedepsește când o comite un particular, ea constituie un *titre de gloire*, titlu de glorie pentru suveranul sau omul de stat care, prin acest mijloc, a sporit mărirea țării (p. 39). *Les nobles sentiments qui honorent l'homme sont interdits aux Etats*, bunile sentimente cari fac prestigiul unui om sunt interzise statului, declară apodictic F. Norden (p. 41). Dacă dreptul juridic are un caracter statornic, dreptul gintilor este schimbător, el este pur și simplu „constatarea obiceiurilor urmate, la un moment dat, de state în relațiile lor de pace ori războiu”, și fiindcă aceste obiceiuri evoluează neconținut dela epoca de piatră și mii de cauze diverse pretind o evoluare până la sfârșitul secolilor, războaiele îndelungi își crează propriile lor obiceiuri, *ce sont précisément les guerres qui créent leurs propres coutumes* (p. 42).

O, soarta tratatelor, după F. Norden, este de tot schimbăcioasă. În general tratate definitive nu există, căci prin firea lucrurilor ele pot fi neglijate. Formula tradițională a întâiului articol dintr'un tratat: „între M. S. regele A. și

M. S. regele B. va fi pace și prietenie”, pur și simplu încetează când pretind interesele de stat. Turcia a considerat războiul european ca prilej nimerit pentru a călca în picioare tratatul de San-Stephano, *pour fouler aux pieds la foi du traité de San-Stephano*, prin care ea jurase pace și amicitie cu Rusia! (pp. 76—79).

Peste tot încheem aceste premise cari vădesc spiritul de tratare a întreg materialului, adăugând că F. Norden are un cult adevărat față de forță, *la force est un élément nécessaire de l'etre juridique, elle est la sanction du droit*, forța este un element necesar al ființei juridice, este sancțiunea dreptului (p. 87)...

II.

Este incontestabil că conducătorii de astăzi ai destinelor Belgiei, când au refuzat ultimatul Germaniei au considerat neutralitatea țării lor ca identică cu inviolabilitatea teritorială. F. Norden declară că un înțeles ca acesta nu poate avea neutralitatea belgiană, fiindcă neutralitate de felul acesteia este o *neutralitate impenetrabilă* de care a avut Belgia în 1870 când Franța, Prusia și aliații săi i-au dat înțelesul cel mai larg. Există însă și o altă neutralitate, aceea pe care a avut-o România când Rusia n'a putut să atace pe Turci decât trecând peste teritoriul român. Aceasta este *neutralitatea permeabilă* cum a botezat-o așa de nimerit majorul Girard unul

Să se colonizeze întreg sudul Ungariei cu Unguri.

— Declarațiile directorului băncii altruiste. —

Arad, 16 Decembrie.

Interviewat asupra părerilor ce are despre executarea în practică a reemigrării Ungurilor din America și a chestiei colonizării, baronul Geza Pap, directorul executiv al băncii altruiste maghiare, a făcut următoarele declarații unui colaborator al ziarului „Az Est”:

„Dacă s'ar reuși readucerea în patrie a unui număr mai considerabil a emigranților unguri, cari trăiesc în America, în cazul acesta firește va trebui să se ia măsuri ca unde să poată fi plasați? Căci teritoriile sunt cele mai potrivite din punct de vedere național, economic și din punctul de vedere al politicii de proprietate?

Numeroase ținuturi ale țării sunt expuse din punct de vedere național, unde deopotrivă ar fi de dorit înmulțirea numerică a elementului ungar. Ar fi un interes primordial ca această acțiune să se facă în primul rând în comitatele din sudul Ungariei, întrucât aceste regiuni în urma situației lor favorabile și în urma calității excelente a terenului sunt cele mai potrivite pentru întărirea materială (îmbogățirea) economilor, iar deodată cu această îmbogățire nesmintit să se obțină și înmulțirea numerică a acestora.

În sudul Ungariei, comitatele Baranya, Cincbiserici, Bacica, Torontal, Timiș și Caraș-Severin ar fi teritoriile economice cari ar promite cele mai îmbucurătoare nădejdi pentru dezvoltarea Ungurilor din America. Această părere o considerăm mult mai verosimilă, deoarece în aceste comitate se găsesc teritorii considerabile, cari fără perturbarea actualelor referințe de proprietate, ar putea fi întrebunțate în scopul acesta.

Teritoriul proprietăților legate în aceste comitate face vre-o 2 milioane jugăre cadastrale, din cari 400 mii jug. cat. formează propieta-

tea erariului. Vre-o 60 mii jug. cat. sunt proprietatea comunelor, municipiilor orășenești; 82 mii jug. cat. sunt proprietatea fideicomis-elor, așa că, lăsând chiar la o parte proprietățile bisericilor romano-catolică, greco-catolică și greco-orientală — cari au proprietăți considerabile — avem la dispoziție un teritor care poate asigura bazele unui trai sigur mai multor mii de familii ungurești.

Da-că socotim numai partea cea mai utilizabilă din punct de vedere economic a acestor teritorii — fără aplicarea a orice fel de măsuri arbitrare sau vătămătoare — deocamdată avem un teritor destul de extins. Firește, în primul rând vor fi întrebunțate numai teritoriile utilizabile pentru economie, deci în primul rând pământurile bune de arat și teritoriile neexpuse revărsărilor de ape, cari teritoriile aduc arendașului sau colonistului rodul sigur al muncii lui economice. Fiindcă nimic nu sdrobește mai mult energia muncii și încrederea în viitor, — cele mai puternice surse ale continuității muncii — decât când munca de pe un an sau mai mulți ani a unui arendaș sau colonist rămâne nerăsplătită, în urma unui rod nemulțumitor. Deci să se ia seama, ca în scopul amintit să se aleagă numai teritoriile, cari promit asigurarea așteptărilor juste și câștigul potrivit al muncii.

Arendașului sau cumpărătorului de parcelă să nu-i fie permis să facă dărui de pământ; acest principiu de foarte mare importanță să fie pururea înaintea ochilor acelor cari vor înfrunți lucrările amintite mai sus.

Dela început arendașul sau colonistul să știe și să aibă conștiința obligamentelor ce va avea să îplinească.

Ceea ce statul poate sau trebuie să facă în interesul lor este numai să ofere arendașului sau cumpărătorului o arendă convenabilă (ieftină), sau un preț mic de vânzare, și că în parte să le ia de pe umeri grelele îngrijorări naturale ale celor dintâi 3 sau 5 ani.

Progresul mai mare și ridicarea intensității economice ale arendașului, sau a cumpărătorului de parcelă nu poate să formeze problema anilor dintâi. Aceasta din urmă, după ce au fost eliminate elementele slabe — cari nu vor lipsi să fie întotdeauna — iar în parte cei potriviți vor ieși la iveală, va forma obiectul de aprofundare de mai târziu.

dintre „rarii scriitori politici” pe care F. Norden se razimă necontenit în concluziile sale.

Pentru a documenta că Belgia se găsea într-o neutralitate permeabilă F. Norden face o privire asupra tratatelor constitutive ale independenței Belgiei. Întâiul tratat este cel încheiat la 26 Iunie 1831 între Belgia, Anglia, Franța, Prusia și Rusia, care are numele istoric de *tratatul celor 18 articole*. Articolele sale 9 și 10 spun că Belgia „va forma un stat neutru pentru totdeauna, cele cinci puteri, fără să se amestece în regimul interior al Belgiei, îi garantează această neutralitate perpetuă, precum și integritatea și inviolabilitatea teritoriului său” și va putea să se apere contra ori cărei agresiuni externe. F. Norden spune că aci contractanții au determinat înțelesul strâns al cuvântului neutralitate. Olanda refuzând să adereze stipulațiilor acestui tratat conferința din Londra s'a văzut necesită să-l înlocuiască prin *tratatul celor 24 articole* încheiat de aceleași state la 15 Noemvrie 1831. În acest tratat s'a suprimat clauza relativă la inviolabilitatea teritorială, și F. Norden observă că suprimarea s'a făcut din motiv „de ordin politic european”.

Dar nu numai aceste tratate regulează situația internațională a Belgiei. La 1 Martie 1814 s'a încheiat la Chaumont *tratatul împătritei alianțe* (Anglia, Austria, Rusia și Prusia) care se ocupă cu „punerea în siguranță a Țărilor de jos”, dispunându-se ca de-a lungul frontierei meridionale să se ridice „un număr bun” de

fortărețe destinate să o protejeze contra „spiritului războinic francez”. Acesta a fost și obiectul conferinței dela Aix la Chapelle, al cărei protocol datat 15 Noemvrie 1818 dispune ca Maj. Sa britanică să obție cu armele fortărețele Ostende, Nieuport, Ipres, iar Maj. Sa prusacă cetățile Huy, Namur și Dinant. Pentru a menaja susceptibilitățile Franței (căci unei invazii franceze Belgianii nu se puteau apăra, deci un caz de precedentă!), s'a încheiat acea secretă *convenție a fortărețelor* al cărei scop era să oblige Belgia să dărime câteva fortărețe, dar Belgia, la sfatul alor 3 bărbați de stat n'a voit și acesta este *întâiul act spontan al Belgiei independente*. Ba ce e mai mult, generalul Brialmont se ocupă cu planul ridicării unei întregi linii de fortărețe pe cursul mijlociu al Meusei, *s'imaginant qu'ainsi on obligerait Français et Allemands à ne pas s'entrechoquer en Belgique*, deci pentru a se apăra și contra Germanilor.

Și F. Norden interpretează că prin năzuințele aceste *d'empêcher les Allemands de passer par la Belgique*, de a împiedeca pe Germani să treacă peste Belgia, le-a dat *une bonne raison* să se instaleze acolo.

F. Norden condamnă această politică funestă de războiu, căci a servit mentalitatea belgiană cu periculoasa iluzie că teritoriul Belgiei este inviolabil, — *absurde conviction!*

Ori, dacă la a doua conferință de pace din 1907 cerea, *qu'il serait bon d'affirmer le principe de l'inviolabilité des Etats neutres en tete*

In jurul situației din Balcani

— Păreerea pressei italiene și franceze. —

Ziarele italiene primesc știri din Atena cari spun că opinia publică greacă se obicinuieste tot mai mult cu ideea că este necesar ca aliații să preia la Salonic — pe timpul războiului — aceste autorități cari sunt indispensabile pentru executarea planurilor lor militare. Ziarele italiene spun, că dacă această ineluctabilă necesitate întâmpină vre-o împotrivire în cercurile curtei și în unele cercuri politice nu tocmai desinteresate, ea este primită fără greutate din partea autorităților civile și militare din Salonic. Ca dovadă, ziarele italiene amintesc cum comandamentul și ofițerii anglo-francezi au isbit să stabilească cele mai strânse raporturi de cameraderie cu ofițerimea greacă din Salonic.

Un alt moment favorabil — după spusele pressei italiene — e constituit de faptul, că siguranța publică e încredințată la Salonic, ca și în celelalte regiuni ale Macedoniei grecești, jandarmeriei cretane, care, după cum se știe, a fost instruită de ofițeri ai carabinieri italiene și printre cari partizanii lui Venizelos sunt foarte numeroși.

Ziarul „L'Esercito” ocupându-se de situația ce s'a ivit pe frontul balcanic de pe urma sfertărilor germane observă că toate rezultatele atât de mult trimbitate (!) ale acestei acțiuni, nu sunt statornice (!) în afară de rezultatul — dureros ce e drept prin sine însuș, însă fără urmări pentru războiul european — care e alcătuit de *sdrobirea Serbiei*.

În adevăr — spune „L'Esercito” — ocuparea ținuturilor din cuprinsul Serbiei nu cere mai puține (!) trupe decât acele cari erau trebuitoare pentru conducerea războiului împotriva ostirei sârbești. Iar, pe lângă aceasta, Austro-Germanii sunt siliți să trimită trupe în Bulgaria, atât în unele puncte de-a lungul granițelor bulgare, ca mijloc de întindere față de unii eventuali noi (?) dușmani ai Bulgariei, cât și în alte localități din teritoriul bulgar, spre a preîntîmpina orice amenințare din partea Rusiei.

Pe de altă parte — continuă „L'Esercito” — faptul că Bulgaria a primit pe teritoriul său trupe turcești, arată cum țarul Ferdinand și guvernul său nu prea sunt siguri (!) de atitudinea ce ostașii bulgari ar putea s'o aibă față de foștii mântuitori ai țării lor.

Și astfel — încheie „L'Esercito” — am ajuns la această absurditate morală: de a vedea cum Bulgarii apelează la împilatorii lor de veacuri, Turcii, ca să se împotrivescă acelor

des dispositions qui régissent leur situation, că ar fi bine ca în fruntea dispozițiilor cari normează situația statelor neutre să se afirme principiul inviolabilității, și dacă nu s'a iscat discuție pe această temă, este evident, după Norden că inviolabilitatea teritorială nu era cuprinsă *ipso facto* în înțelesul neutralității.

La începutul războiului Belgia se găsea în situația unui stat neutru, care poate după plac, *à son choix*, să refuze ori să acorde trecerea peste teritoriul său a unui beligerant care o solicită, întocmai ca România în 1877 față de Rusia”.

III.

Așadar Germanii au fost în drept să încalce Belgia, pentru că aceasta a căutat să-și apere independența față de ei. Și când ei fac aceasta nu se poate vorbi de o violare a neutralității căci tratatele pot primi o explicație elastică, prin care inviolabilitatea teritorială poate fi eliminată. Pe de altă parte, dacă interesele Germaniei prind o încălcare a Belgiei, fapta nu este imorală pentru că alta este moralitatea în dreptul ginților ce se razimă pe *fortă* și nu pe raționament și pe dreptul natural. O strașnică lecție este aceasta pentru statele mici, cari stau mai ales astăzi la discreția puterilor mari. Se înțelege că puteau evita catastrofele dacă ar fi constituit ele, mici și mândre state independente, așa ceva o „putere mare”. Dar n'au făcut-o... (i. c.)

Ruși, cari cu prețul sângelui lor, i-au scăpat de jugul turcesc.

După criticul militar al ziarului „PreParazione” conferința anglo-franceză dela Calais a avut drept obiectiv de competență cercetarea situației din Balcani.

Se asigură că în aceste întrevederi s'a hotărât a se spori numărul trupelor debarcate la Salonic.

Ar fi vorba printre altele de a se lua măsuri speciale pentru ca să fie întrebunțate cu folos trupele sârbești cari se află în Albania.

În această privință ziarul „Le Temps” scrie că situația generală din Balcani e destul de gravă pentru ca ea să continue să dăinuiască

asa pentru aliați, căci conține prea multe elemente de îndoială și de nesiguranță.

Se impune — încheie acest ziar — o acțiune energică și lămurită din partea aliaților spre a modifica situația de astăzi atât de încurcată.

După „Journal des Debats” nu e cu puțință a se face nici o prevedere în jurul atitudinii definitive a guvernului grec.

Am aflat însă cu satisfacție — spune ziarul amintit — că Quadruplica a restabilit măsurile restrictive privitoare la comerțul maritim grec la cari se renunțase îndată după primul răspuns al guvernului grec către Quadruplica.

Când va intra România în războiu? Regele României către noii recruți.

România va asigura zdrobirea definitivă a dușmanului. — Can elarul german Bethmann-Hollweg despre România. — În care parte vrea România să-și lărgiască teritoriul? — Ce face Rusia cu trupele ei din Basarabia? — Constatările regelui Ferdinand.

Arad, 16 Decembrie.

În noul ziar al deputatului liberal Toma Stelian „Naționalul” găsim următoarele păreri ale cercurilor oficiale românești despre ceea ce va face România:

Chestiunea care se pune acum de toată lumea este: „Ce facem noi?”

La această întrebare am căutat un răspuns în primul rând în cercurile guvernamentale, și pentru că sunt două feluri de cercuri guvernamentale, inițiate și neinițiate, era firesc să ne adresăm la cele dintâi.

În primul rând se dă ca sigur în cercurile diplomatice, autorizate, că până astăzi, d. Brătianu n'a formulat nici un fel de condițiune precisă, pentru intrarea în acțiune a României. Au fost discuțiuni, au fost conversațiuni, s'au exprimat dorințe și s'au luat în considerare diferite posibilități ale unei acțiuni din partea României, dar stabilirea unor condițiuni formale și mai ales fixe nu s'a făcut.

În primul rând, după părerea cercurilor guvernamentale inițiate, acțiunea austro-germană în Balcani nu este o acțiune decisivă. D. Brătianu a spus-o și la întrunirile parlamentare cari au avut loc la dsa acasă, că părerea dsaale este că nu pe frontul balcanic se va decide soarta războiului. Succesul ofensivei statelor centrale în Balcani, va face mai dificilă aprovizionarea României cu munițiuni, dar nu va decide soarta războiului.

Așa fiind, după aceeași părere, urmează de văzut dacă întreprinderea, acum, când Balcanii sunt în mâna Austro-Germanilor, a unei contra-acțiuni este utilă și în ce condițiuni trebuie să se facă pentru ca ea să meargă la un succes sigur, absolut necesar, din toate punctele de vedere, absolut necesar pentru Rusia, în special, care altminteri, oricare ar fi rezultatul final al războiului, și-ar pierde prestigiul printre statele slave din Balcani.

În ipoteza, că puterile înțelegerii vor să întreprindă o acțiune în Balcani, armatele rusești n'ar avea alt drum decât pe la noi.

Aici începe punctul discuțiunii, aici este punctul asupra căruia se pare că s'a încercat din partea unora dintre reprezentanții aliaților să se obție din partea guvernului român formularea de condițiuni precise și definitive și după cum am spus, ele n'au fost obținute.

Azi, în Balcani, puterile centrale, cu Bulgarii și Turcii au aproape nouă sute de mii de oameni.

La această armată trebuie opusă cel puțin una egală, socotind că chiar așa, armatele de invaziune vor avea inferioritatea în ce privește mijloacele de alimentare și aprovizionare de tot felul.

Trebuie dar ca între aliații francezi, emnată gata, trebuie în același timp ca armata de invaziune de aproape 900 mii oameni, în perfectă stare de luptă. Odată această armată gata, trebuie în același timp ca armata rusă dela nord să fie de asemenea în stare să susție cu succes o defensivă, împotriva unui atac care s'ar putea să fie violent. Cu alte cuvinte armatele rusești trebuie să fie prevăzute cu un stoc de munițiuni necesar acestei duble acțiuni de ofensivă și de defensivă puternice. Pe sprijinul armatei sârbești, azi nu se mai poate conta; Grecia rămâne neutră.

Îndeplinindu-se aceste condițiuni, spun cei inițiați din guvern, o acțiune în Balcani e posibilă și la întrebarea ce vom face noi răspund la condițional: „Am merge”.

Sâmbătă la orele 10 dim. soldații din toate armele din București contingentul 1916 au depus legiuitul jurământ de credință regelui.

Solemnitatea depunerii jurământului s'a făcut în curtea regimentului 10 artilerie (Maimaison) în prezența M. S. regelui Ferdinand, a familiei regale și a ofițerilor generali și a dlui ministru de războiu.

La orele 11 dim. trupele se găseau așezate în careu cu drapelul în față.

După oficierea serviciului religios toți soldații recruți, peste 10,000, ridicând mâna dreaptă în sus, au repetat formula sacră a jurământului.

M. S. regele Ferdinand, adresându-se trupei a rostit următoarea cuvântare:

Dragi recruți,

Am simțit o mare datorie a inimii mele a mă găsi în mijlocul vostru, în ziua când v'ati legat cu o datorie sfântă, față de Dumnezeu, să păstrați credința către rege și țară.

Am ales ziua de azi pentru sărbătoarea aceasta, deoarece ziua de 28 Noembrie (Aniversarea luării Plevnei), este înscrisă în

cartea de onoare a oastei românești, cu litere neperitoare. Voloși ați venit din toate colțurile țării și cu inima veselă ați părăsit casele și familiile voastre pentru a intra în marea familie a oastei românești, și a vă strânge la pieptul ei.

De astăzi înainte, nu vă mai aparțineți vouă, ci regelui vostru și țării. Prin jurământul depus ați făcut o mare legătură între mine și voi.

Frumoasă e menirea soldatului. El trebuie să fie scutul țării, pe care să o apere cu sângele său. El trebuie să apere căminul său și alor săi. El trebuie să moară pentru haina ostășească. Soldatul trebuie să-și cinstască halna ostășească în ori și ce moment, nu numai când este sub ochii superiorului, dar chiar când nu e văzut de șefii săi.

Am convingerea că veți fi în orice moment adevărații ostași români cu un puternic sentiment pentru țară și pentru rege.

Multe din drapelul în fața căruia ați jurat, au fost duse de părinții voștri la glorie acum 37 de ani, pentru că ostașul de atunci, ca și cel de azi, era pătruns de datorile lui. Șefii voștri v'au primit cu dragoste și să fiți siguri că vă vor conduce cu dragoste și încredere.

Noi toți vă privim cu dragoste și încredere și dacă va veni o zi când va trebui să se ceară dela voi sacrificii sunt sigur că fiecare din recruți va căuta să fie un erou.

Duceți-vă înapoi la corpurile voastre cu inima veselă pentru că prin jurământul de astăzi, ați făcut cel mai important legământ din viața voastră.

Ziarul englez „Daily Telegraph” din Londra, vorbind despre politica României scrie că știrile cari sosesc din România sunt neplăcute pentru împătrita înțelegeri. Pe când partizanii împătritei înțelegeri păstrează tăcerea, germanofili devin tot mai îndrăzneți.

D. Vintilă Brătianu, fratele primului ministru, a declarat că România rămâne neutră până când o grupare va învinge pe cealaltă.

Atunci România va oferi învingătorului forțe proaspete pentru ca să asigure definitivă zdrobire a dușmanului.

Ziarul „L'Eclair des Balkans” publică un interview al corespondentului său cu cancelarul german d. Bethmann-Hollweg, care a făcut despre Români următoarele declarații:

— „Singură Germania poate asigura României o neatarnare economică, interesele ambelor popoare fiind comune. Rusia e cel mai mare dușman al României, care îi este o piedecă în dezvoltarea sa, o piedecă, care cu orice preț trebuie înlăturată. Regele Carol și bărbații politici români au văzut bine lucrurile, când au îndreptat politica lor împotriva Rusiei. Germania dorește, ca Balcanul să fie al popoarelor balcanice. Germania nu aspiră la cuceriri, ea dorește numai biruința, adică cucerirea morală a civilizațiunii culturale „Boche”, pe care i-au dat-o barbarii ca Kant, Herder, Schelling, Goethe, Schiller etc. Germanii luptă pentru România, victoriile ei sunt și ale României”.

Un diplomat german, care a petrecut câteva timp în București și a avut prilejul să afluă părerea bărbaților de stat români relativ la viitoarea atitudine a României, a făcut următoarele declarații lui „Frankfurter Zeitung”:

— În cazul unei mărimi teritoriale a Bulgariei, România vecină încă năzuește la o mărire a teritoriului său. Iar dacă s'ar vedea în imposibilitate de a-și lărgi teritoriul peste Carpați, în cazul acesta România va căuta această lărgire de teritoriu în Basarabia.

Însă deocamdată ea primește banii dela noi pentru grâul ei și așteaptă. Ea este în aș-

teptarea momentului celui mai potrivit, care-i va indica direcțiunea unde să se atașeze.

Știri sosite din București ziarului „Pester Lloyd” anunță că după informațiuni sigure Rușii transportă cea mai mare parte din trupele lor din Basarabia, din fața graniței românești, în altă parte.

În România se afirmă că această îndepărtare a armatelor rusești dela granița română dinspre Basarabia, este o urmare a atitudinii decisive a guvernului Brătianu, care nu tolerează trecerea armatelor rusești pe teritoriul românesc.

Legătura telefonică între Rusia și România a fost suspendată.

Ziarul „Adevărul” într'un recent articol, între altele scrie următoarele:

„Ferdinand, regele României, în timpul din urmă organizează serate de ceaiu la care sunt invitați înalții ofițeri ai armatei române. La aceste serate, cari sunt destul de dese, regele consfătuiește cu ofițerii Săi chestii de strategie militară.

Sedința camerei imperiale germane.

Interpelația Dr.-ului Liebknecht. — Imprumutul de 10 miliarde. — Discursul secretarului Helfferich. — Demonstrațiunile grupului Liebknecht.

Berlin, 14 Decembrie.

Deputatul socialdemocrat Dr. Liebknecht a adresat în sedința de azi a camerei imperiale germane mai multe întrebări guvernului, cari au provocat mare neliniște în cameră. Dr. Liebknecht a întrebat guvernul că aplicat e ca să intre imediat în tratative de pace renunțând la anexiuni.

Secretarul de stat Jagow declară că în legătură cu declarațiile din 9 a lunei c. e. constrâns să refuze a da un răspuns. La întrebarea, că aplicat e guvernul să facă cunoscut camerei documentele originii războiului și să se invoiască la delegarea unei comisii examinatoare, secretarul a răspuns, că actele necesare pentru judecarea originii războiului mondial și a chestiei neutralității au fost publicate și guvernul va publica și de aci încolo despre tratativele diplomatice, întru cât e necesar pentru orientarea opiniei publice. Guvernul nu se gândește să ceară delegarea unei comisii examinatoare. Răspunderea și pocăința e a dușmanilor noștri (Aprobări.)

La întrebarea că aplicat e guvernul să supună politica externă unui control public și să elaboreze un proiect de lege, care să investească țara cu puterea de a decide în chestia păcii a războiului, Jagow a răspuns că guvernul nu e aplicat a împlini această pretențiune. Guvernul mai refuză a da răspuns și la întrebările cari s'au adresat privitor la măsurile pentru înlăturarea sărăciei poporului precum și în chestia orientării în politica internă.

Deputatul Dr. Liebknecht a avut mereu controverse cu președintele dorind ca la fiecare întrebare să prezinte o motivare specială.

Camera a trecut în urmă la cetirea proiectului despre creditul de 10 miliarde. Secretarul de stat Helfferich motivând acest proiect a spus între altele:

Motivarea creditului suplimentar e simplă și convingătoare: Trebuie să eluțăm față cu dușmanii noștri asigurarea existenței noastre ca popor și imperiu, față cu dușmanii, cari după înfrângerile cari le-au suferit și greșelile cari le-au făcut în timp de peste 16 luni își fac iluzii despre zdrobirea sau ciuntirea Germaniei. Războiul ori cât e de cumplit și nemilos trebuie să-l continuăm, și îl vom continua, cu prețul ori cărei primejdii sau jertfe, până când nu vom asigura viitorul poporului și imperiului nostru.

Cele 3 împrumuturi de războiu contractate până acum fac 25 și jumătate miliarde mărci față cu creditul votat de 30 miliarde.

Secretarul speră că și apelul ce se va face în viitor va avea rezultatul dorit.

Vorbesc despre cheltuielile de războiu și spune că aceste făceau în August pe zi 300 milioane, iar acum 320—330 milioane. Mai puțin de două treimi din aceasta sumă sunt cheltuielile dușmanilor. Anglia cu cheltuielile ei de 100 milioane pe zi ne-a întrecut în privința aceasta. Comparând aceste cheltuieli cu rezultatele obișnuite, vom afla, că nu numai pe câmpul de războiu ci și în imperiul financiar sunt decizatori alți factori mai puternici, decât numărul. Cu deplină liniște și seninătate putem spune, că puterea financiară și economică, care e puterea motorică a imperiului britanic, începe să se clatine. Anglia sărăcită înseamnă: sfârșitul Britaniei și aceasta Anglie are cutezanța să vorbească despre războiu de sleire. Să știe dușmanul, că renunțăm la toate lucrurile de prisos iar dacă e necesar vom suferi mai în grabă foamă, decât stăpânirea dușmanului. (Aprobări vii.) Pumnul de oțel german, care a doborât cu puternice lovituri Porțile de fier și a deschis spre Orient al poartă peste trupul vasalului sârb, păzitor al acestei porți, e gata, dacă dușmanii așa doresc, să le dea noui lovituri. (Aprobări repetite.) Stăm solid, ca o stâncă de piatră pe pământul țării. Pe pilastrii imperiului britanic sunt scrise cu litere de foc, ca pe palatul lui Belzasar: Mene, Tekel, Ufarsin. (Aprobări și aplauze repetite.)

Camera votează proiectul de închidere a discuției, contra protestării sgomotoase a deputatului Liebknecht și a contra socialdemocraților. Cea mai apropiată sedință va avea loc în 20 Decembrie.

Agencia Wolff anunță:

Ziarele din străinătate publică rapoarte grotesce despre demonstrații cari ar fi avut loc în Berlin în ziua deschiderii camerei imperiale. Ziarele socialiste din Elveția evaluează numărul demonstrațiilor la 10 mii. Alte ziare vorbesc de vărsări de sânge, iar „Petit Parisien” mai știe că 200 oameni și-au pierdut viața cu prilejul acestor demonstrațiuni. Adevărul e că a fost o aglomerație de nu chiar o mie de oameni, pe cari poliția i-a împrăștiat în scurtă vreme și cu ușurință. Nime nu și-a pierdut viața. Partidul socialdemocrat nu are nimic comun cu aceasta demonstrație și singur fracțiunea Liebknecht a dorit ca cel puțin pe stradă să se vorbească despre ea.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic angar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 15 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Nici un eveniment.

Pe frontul italian: Situația invariabilă.

Pe frontul sudostic: Trupele austro-ungare din armata generalului Kövess înaintate dinspre Plevile și ocupat ieri în toată extinderea lor pozițiile muntene-grine din sudul Vrana-Gorei. Urmărind dușmanul la Glabița, o coloană a înaintat până la spărtura Tara și a împrăștiat un batalion dușman. Alte trupe au ajuns Graboul. Pe vărfurile situate la ost de Berane, afară de coloanele noastre, în contra muntenegrinilor luptă și Mohamedani și Albanezi. Numărul prizonierilor de ieri se urcă la 340 soldați și 150 civili.

Berlin, 15 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Pe linia de războiu evenimente de importanță nu s'au dat. Aviatorii noștri au atacat cu rezultat vădit un vapor englez, înămolit la Lapanne în 15 Decembrie. În lupte aeriene, la cari dușmanul a luat parte cu o diviziune întreagă de aeroplane, în direcția Bagaunei și Perionnei, deasupra Lotaringiei și a Mülheimului (în Baden) au pierdut 4 aeroplane între cari două biplane atinse de obuzele noastre.

Pe frontul oriental: Nici un eveniment.

Pe frontul din Balcan: La sudvest de Plevile până la râul Tara și de aici spre ost până la linia Chrat-

Brodarevo am respins dușmanul și am făcut prizonieri 100 soldați.

Sofia, 14 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general bulgar: Am respins Englezii și Francezii pe teritoriul grec. Trupele noastre sunt la frontiera greacă. Deoarece deocamdată am suspendat goana dușmanului, pe întreg frontul domnește liniște. Am luat pradă de războiu: 1234 prizonieri între cari 18 ofițeri, 14 tunuri, 62 furgoane cu muniții, trăsuri cu materiale sanitare și alte multe muniții de războiu. De aci încolo statul major nu va eda comunicate decât în zilele în cari se vor putea semnala operațiuni de importanță.

Războiul european.

Răspunsul monarhiei la nota Americii în afacerea Anconei.

Viena. — Ieri a predat ministrul de externe Burian lui Frideric Penfield, ambasadorul din Viena al Statelor-Unite, răspunsul în afacerea scufundării vaporului Ancona, în care neapropiindu-se în pertractarea amănunțită a ofenselor, notează, că termenii categorici în cari condamnă pe comandantul submarinului care a scufundat Ancona și tonul în care și expune pretențiile, pretindea o anchetă mult mai riguroasă. Faptele comunicate însă nu sunt destule justificării pentru statorirea păcatului comandantului și a guvernului austro-ungar. Au trecut cu vederea să numească persoana la a cărei declarație se provoacă și care le este mai autentică decât comanda marină austro-ungară. Monarhia este învoită la o discuție în această afacere. Este necesită însă să pună întrebarea, de ce Uniunea în loc de baze îndreptățite, se provoacă la schimb de note urmat cu alt guvern în altă afacere. Cu atât mai puțin poate merge pe acest drum neobținut, alături cu Uniunea, pentru că nu cunoaște schimbul autentic al notelor. După cunoștințele ce le are, faptul de atunci reînnoit în chestiune, în întregime s'a petrecut altfel. Încredințând Uniunii formularea cererilor, declară, cu excluderea prejudiciilor, că în discuția afacerii Ancona ține să-și valideze principiile judiciare în deplină libertate.

Noul recrutări în Rusia.

Londra. — Printr'un ucuz imperial, Rusia chiamă sub drapel un milion și un ștert de tineri recruți.

O știre greacă spune, că lordul Kitchener, când a fost acum de curând la Atena, a oferit Rusiei arme pentru 6 milioane de oameni.

Chemarea Englezilor în serviciul armatei.

Basel. — Consulatele engleze din Elveția au provocat Pe supușii englezi să fie Pregătiți la o eventuală reînnoțere. Aici se crede că nu peste mult se va introduce în Anglia serviciul militar obligator.

Armata engleză de patru milioane.

Agentia Reuter anunță: Casa de jos a primit proiectul de lege prin care se prelungeste parlamentul. Guvernul a cerut un credit suplimentar pentru echiparea unui milion de soldați. Astfel contingentul armatei se urcă la patru milioane.

Orientul pierdut.

Bern. — „Journal des Debats” atacă cu violență diplomația anglo-franceză mlompă.

Orientul european — scrie ziarul francez — e poarta Orientului asiatic. E destul de regretabil, că diplomații Franței n'au câștigat această convingere și mai ulmitor e, că diplomația engleză, care pretutindeni și în toate vede chela Indilor și a Egiptului, a fost nepăsătoare față de soarta Serbiei. Și-a deschis ochii acum și ministrul de externe englez și vede că Germania concentrează armate, tunuri și material de războiu la Bosfor și Bagdad pe Dunărea sârbescă și bulgară. În curând se deschide și calea Berlin—Viena—Constantinopol. Peste câteva săptămâni războiul se va da afară de frontierele rusești și engleze. Să supozăm, că se va încheia pacea între marile puteri. Orientul însă e pierdut pentru noi. Pentru salvarea Orientului ar trebui să se înceapă un nou războiu, dar cine va îndrăzni să-l întreprindă? Dificultățile ar fi îndolte față de cele împlinite până acum. O pace mai favorabilă nu putem spera, dacă Germania dispune de Orient.

Dacă Austro-Ungaria va respinge atacurile din sud armatele germane și austriace vor avea cu un front mai puțin, iar trupele devenite libere, vor putea fi trimise pe alt câmp de război. Egiptul se poate apăra și cu o armată relativ mică, dar în nici un caz, ca Englezii să continue sportul din anul trecut și să aștepte în neactivitate lângă canal. Când peninsula balcanică s'a pierdut, va urma la rând Asia occidentală.

Vizită la țară.

Petrograd. — În cartierul de război țărul a primit pe Doumergue, fostul prim-ministru francez și după audiență i-a conferit ordinul vulturului alb.

Asediul Salonicului.

Lugano. — Lui „Echo de Paris” i se anunță că în Salonic se așteaptă asediarea orașului.

Retragerea trupelor antantei.

Rotterdam. — Din Salonic se anunță: În cele din urmă șapte zile, trupele antantei s'au retras pe un teritor de 14 mile, ducând cu sine nu numai materialul alimentară propriu, ci tot ce l'au găsit în cale. La Salonic sosesc noi trupe de întărire. Înălțimile cari ocolesc Salonicul sunt prefăcute în largi câmpuri de pod.

Din parlamentul italian.

Roma. — D. prim-ministru Salandra, în cuvântarea rostită în camera italiană a spus că se bucură de încrederea ce o acordă guvernului în aceste momente solemne.

Asupra situației interne, d. Salandra a făcut declarațiuni foarte clare spunând că guvernul își dă seamă de gravitatea situației internaționale, precum și de unirea trebuitoare pentru apărarea intereselor naționale. Încrederea în victoria finală nu poate fi sdruncinată.

De altfel — a continuat d. Salandra — desfășurarea evenimentelor fericite sau nefericite, a convins din ce în ce mai mult pe membrii guvernului de dreptatea războiului italian, fără de care Italia ar fi rămas micșorată în interesele ei.

Continuând d. Salandra spune că populațiile din țărmurile Adriaticii știu că acest război este al lor și aceasta este cauza pentru care ele primesc cu energie și seninătate toate jertfele.

D. Salandra recunoaște că este nevoe de a se preocupa de viitorul economic al țării.

Astfel evenimentele au făcut indispensabilă o restrângere trecătoare a libertăților. Camera va recunoaște însă că guvernul nu a făcut uz de puterile extraordinare decât în limitele cele mai reduse.

D. Salandra declară că nu poate limita cenzura presei numai în ceea ce privește articolele militare și diplomatice, totuși cenzura nu trebuie să fie un instrument care să sustragă pe membrii guvernului dela critică.

D. Salandra mulțumește deputatului socialist Treve, care a adus laude eroismului popoului italian.

Grecia — teatru de război.

Köln. — Corespondentul lui „Kölnische Zeitung” anunță din Sofia: Toate privirile sunt îndreptate acum spre frontierele Greciei, deoarece teatrul războiului s'a mutat pe teritor grecesc. Trupele înțelegerii consideră teritorul ce se găsește între Karanli și Kilindir, precum și între Amatovo și Kilkis ca cel mai potrivit pentru defensivă. Un mare avantaj prezintă în acest teritor lacul Amatovo. Englezii și Franzezii fortifică cu febrilitate Salonicul. Englezii s'au instăpânit în Salonic pe portul de debarcare și pe edificiul vamei.

Comunicat oficial grec.

Atena. — Comunicat oficial grec desminte trecerea Bulgarilor pe teritor grec și declară că cercurile oficiale sunt viu preocupate de retragerea trupelor aliate pe teren grec și apropierea armatei germano-bulgare de frontiera greacă. Guvernul urmărește cu atenție toate evenimentele și e gata să facă toate dispozițiile pretinse de interesele mai înalte a țării.

Protestul ambasadorilor ententei la guvernul grec.

Atena. — Ambasadorii ententei au protestat la guvernul grec contra urmării pe teritor grec a armatei lor de către trupele puterilor centrale.

Presă rusă și importul de cereale al puterilor centrale.

Stockholm. — „Stockholms Dagblad” reproduce câteva articole a ziarului rusești cari adresează atacuri violente la adresa României pentru că aceasta a permis exportul de cereale pe seama puterilor centrale. Acest ajutor — scrie ziarul „Djen” — valorează cât o armată considerabilă.

Multe ziare rusești recunosc însă că România nu putea proceda altfel, deoarece nu poate să se înabuse în propria ei unsoare, în propriile ei cereale.

Armata sârbă.

Berlin. — După o telegramă londoneză a Agenției Havas ziarul „Daily Telegraph” primește din Roma știrea, că primul ministru Paisiei a remis generalului Putnik un raport special care indică la 200 mii oameni efectivul actual al armatei sârbești, care efectiv în curând se va spori cu încă 150 mii oameni.

Câta armată e necesară în Balcan?

Bern. — Generalul Delacroix se ocupă într'un articol mai lung publicat în „Le Temps” cu situația armatelor aliaților în Balcan.

Oricat de mari jertfe ar reclama expediția la Salonic — scrie generalul francez — renunțarea la Salonic ar fi de dreptul și nenorocire prin efectele morale, politice și militare, cari ar rezulta. Salonicul trebuie să rămână bază de operațiune, deoarece numai așa se poate împedea ca Germania să se impune definitiv cu Turcia și să fie deplin stăpână în Balcan. Abandonându-se Salonicul s'ar face imposibilă și acțiunea rusească și italiană în Balcan. Retransportarea grăbită a trupelor ar putea fi fatală din cauza submarinelor germane. Fapt e însă, că 150 mii oameni nu e suficient pentru obținerea unui rezultat și ar fi mai bine, dacă și trupele engleze de pe peninsula Gallipoli, cari numără o sută mii oameni ar fi aduse la Salonic. Și așa se poate paria o sută contra unu, că dacă aceste trupe nu vor fi duse dela Dardanele în curând, vor fi aruncate în două-trei luni în mare. Sârbia mai are 200 mii oameni. La aceste adăugând armata expediționară dela Salonic de 150 mii oameni, trupele dela Dardanele de 100 mii și 50 mii soldați italieni, aliații ar avea în Balcan la un jumătate milion baionete. Dar nici acest număr nu va fi suficient pentru rezolvirea marilor probleme balcanice, iar Anglia și Franța ar trebui să trimită la Salonic câte 100 mii oameni pentru ca să poată întreprinde o ofensivă cu succes.

În vederea congresului dela Berna.

Bern. — Un membru al congresului de pace din Berna a declarat unui ziarist următoarele:

O spun sincer, că în împrejurările actuale nu sper într'un succes al congresului, care va fi ca un spectacol pe scenă, la care persoanele, cari au rolul principal nu iau parte. Franța a refuzat categoric să trimită reprezentanți, iar din Anglia vor lua parte numai câțiva disidenți.

Despre situația din Balcan respectivul bărbat a spus:

Politica înțelegerii în Balcan — cu toate jertfele ei mari — de mulți ani e greșită. Balcanul, care e cauza nemijlocită a războiului mondial, ar fi fost făcut inofensiv dacă s'ar fi organizat acolo state federative. În viitor se va putea evita, ca Balcanul să nu mai fie mărul de discordie al Europei, dacă se va introduce federalizarea popoarelor balcanice.

Joffre — generalissim al înțelegerii.

Lugano. — „Corriere della Sera” i-se anunță din Londra că marele consiliu de război anglo-francez a hotărât, ca operațiunile înțelegerii să fie de aci înainte unitar conduse și în scopul acesta îl vor numi pe Joffre comandant suprem, care va lua afirmativ conducerea operațiunilor în Balcan.

Revoluția din Shanghai.

Berlin. — Dela frontiera chineză a Rusiei și în urma rapoartelor consulilor ruși s'au răspândit știri, că Japonia ar fi implicată în revoluția din Shanghai, la care iau parte și soldați din armata chineză. În zilele trecute s'au ivit la Shanghai mai multe vase japoneze, a căror co-

mandant a declarat că va apăra interesele japoneze. Toate semnele arată că Japonia vrea să intervină în chestia dela Shanghai.

Rotterdam. — Lui „Morning Post” i se telegrafiază din Shanghai: În cartierul străinilor și în cartierul chinez au fost confiscate multe arme și bombe. Mai mulți răsculați și asasinii amiralului Cing au fost executați în 9 c. Ministrul de marină a sosit, însoțit de o comisie la Shanghai, ca să facă anchetă privitor la cauzele revoluției, la fața locului.

Expediția de pace a lui Ford.

Copenhaga, 13 Decembrie.

Americanul Ford, care după cum se știe a organizat o expediție americană de pace în Europa, a trimis de pe bordul vaporului „Oscar II”, mai multor Americani, cari trăesc în Copenhaga o radiotelegamă, în care dă lămuriri asupra expediției de pace. Ford declară în telegrama sa de neadevărată știrea, că plecarea ar fi fost întârziată din cauza, că li s'a refuzat validarea legitimațiilor de călătorie din partea autorităților americane.

Expediția de pace, care a plecat din America în Europa se compune din 165 femei și bărbați. Intre aceștia sunt și colonelul Henry, plenipotențiatul guvernului din statul Mississippi, Yenkins Lloyd Jones, William Thomas și cei doi agitatori de pace cunoscuți în întreaga lume: Jane Addams și Roza Bedy-Schwimmer. După știrile sosită în interesul expediției de pace a agitat mai cu seama Roza Bedy-Schwimmer, care l-a câștigat pe idealistul Ford să ia conducerea acțiunii de pace. Fostul ministru de externe american, William Jennings Bryan ia și el parte la expediție, dar va sosi mai târziu cu un alt vapor.

În ce privește știrea despre refuzul autorităților de a valida legitimațiile, din telegrama trimisă de Ford reiasă, că autoritățile americane au refuzat validarea privitor la țările beligerante, iar nici decum privitor la țările neutre. Guvernul american s'a temut adevă, că statele beligerante n'ar privi cu ochi buni imbulzirea propagandiștilor de pace pe teritoriile lor. Impotriva unei acțiuni pacifiste însă, a membrilor expediției lui Ford, în statele neutrale, America nu poate avea nimic de obiectionat.

Conform planului lui Ford expediția se va răspleți în mai multe grupuri. Un grup va ține conferințe în Christiania, al doilea grup în Stockholm, al treilea grup în Copenhaga, iar majoritatea membrilor va călători în Olanda, unde se vor întruni mai târziu toate grupurile. Cum va merge expediția în Olanda fără ca să atingă teritoriul vre-unui stat beligerant, până acum e secret. Ministrul american din Copenhaga a declarat, că nu va valida legitimațiile expediției nici pentru Anglia și nici pentru Germania.

Cum gândesc membrii expediției lui Ford să realizeze planurile lor de pace, până acum nu se poate ști. În Copenhaga se crede că conducătorii expediției vor încerca să fie primiți în audiență de miniștrii de externe, ai celor trei state scandinave și al Olandei, pe cari îi vor ruga să întreprindă tot posibilul în interesul păcii, să se adreseze prin un demers părților beligerante cu rugarea ca să încheie pace — ceea ce ministrul de externe american Lansing refuzase a face.

Plecarea vaporului „Oskar II” a produs mare senzație în America. Peste 60 de ziaristi însoțesc expediția pe bordul acestui vapor.

Legatiunea americană îi va întâmpina pe membrii expediției particular foarte amical. Oficios va lua cunoștință însă numai de persoanele, cari ocupă sau au ocupat vre-o funcțiune însemnată în America. Astfel Ford nu va fi întâmpinat oficios.

Ministrul american la Copenhaga, Dr. Egon a spus colaboratorului lui „Politiken” în vederea sosirii expediției americane următoarele:

Imi face o mare bucurie, că voi putea primi pe concetățenii mei americani dar guvernul american n'a aprobat aceasta mișcare și din cauza aceasta nu pot lua nici o responsabilitate pentru tratativele și acțiunea membrilor expe-

diției. Legitimațiile lor de călătorie le pot vedea numai pentru călătorii în statele neutre.

Înainte de plecare a vizitat pe membrii expediției pe vaporul „Oskar II” și Edison.

După vizitele sale în statele scandinave și în Olanda, Ford dorește să meargă în Anglia și să înființeze în Southampton o fabrică de automobile, iar mai târziu să înființeze tot o fabrică de automobile și în Germania.

Călătoria expediției de pace îl va costa pe Ford 50 mii dolari, ceea ce pentru el e o sumă bagatelă având în vedere că el dispune de un venit de 100 mii dolari pe zi. Pentru grupul care va sosi în Dania au fost închiriate toate chiliele unui otel din Marienlist.

Luptele de ariergardă în Muntenegru.

— Populația civilă manifestă atitudine ostilă. —

Arad, 16 Decembrie.

Ziarului german „Berliner Tageblatt” i se anunță următoarele: Luptele de ariergardă cu resturile dușmane de pe teritor muntegrin, se continuă. Atât spre nord cât și la sud de Berane pe teritoriul Vașojevici, la Rozai pe malul Iderului, și spre vest de Ipek în valea Bistriței și a Popului bande întărite muntegrine și ariergarde sârbești continuă luptele. Față cu aceste luptele de guerilă, orice operație de înaintare nu se poate efectua decât cu cea mai mare organizație și precauțiune. Foarte mare dificultate cauzează atitudinea dușmănoasă a populației, ceea ce în Muntenegru este și mai desperată decât în Serbia, unde spiritele încep să se liniștească puțin, luându-se cele mai întinse măsuri pentru a lămurii populația și a o liniști.

În acest scop s'au luat măsuri, ca toate comunicațiile oficiale să se aducă la cunoștința populației prin publicații de stradă traduse în limba sârbească. Comanda de războiu austro-ungară prepară edarea unui ziar în limba germană și sârbească.

Este foarte firesc că și pe teren economic se dau posibilitățile pentru restituirea proviziilor de alimentație și a preparativelor lucrărilor agricole din primăvară. Aceste năzuințe își vor avea rezultatele fructuoase îndată ce va fi reorganizată comunicația liniei Berlin-Viena-Nis.

Dela cartierul de presă austro-ungar se anunță: Fiecare pas săvârșit de armata noastră în Muntenegru este un fapt de eroism. Obstacolele din Muntenegru întrec toate dificultățile de până acum, cu cari trupele noastre au avut să lupte. Drumurile de aici, chiar și în timpuri normale sunt imposibile pentru artilerie și tren. Acum sunt înfundate cu zăpadă. Populația mohamedană și albaneză luptă alături de noi în contra Sârbilor și a Muntenegriilor.

Pentru ce vreau Englezii să ocupe Mesopotamia?

Cum ar fi împărțită Turcia?

Arad, 16 Decembrie.

Ziarul „Politiken” din Copenhaga publică un interesant articol despre însemnătatea evenimentelor de pe frontul Irak. Constată, că în golful persan la gura Eufratului și a Tigrului, la Sat-el-Arab, Englezii au debarcat o armată în majoritate compusă din trupe indiene. Au vrut să realizeze un plan de largă concepție: comunicația pe uscat între India și Egipt.

Planurile Ententei despre împărțirea Turciei, „Politiken” nu le cunoaște, de sigur. Nu se îndoiește însă că au avut următorul plan: Rusia primește Armenia și Asia mică de lângă marea Neagră, Italia teritoriul vestice și sudice din Asia mică, Francezii Siria, Englezii Palestina. Angliei ortodoxe i-ar plăcea de sigur — scrie „Politiken” — dacă s'ar putea face stăpână pe locurile sfinte. În cazul acesta, mult mai important este, că linia de apărare a canalului Suez ar putea-o construi în interiorul Asiei mici. Și în urmă, dacă

Englezii ar ocupa și Mesopotamia, ar avea comunicația pe uscat dintre India și Egipt.

Planul acesta, astăzi este foarte nerealizabil pentru Englezi. Orașul Bassorah bine cunoscut din poveștile „O mie și una de nopți” ar putea ajunge în stăpânirea lor. În sus însă, pe malurile râurilor nu pot înainta decât foarte anevoie, având să dea față cu puternice rezistențe turcești. Generalul Townsend a calculat foarte greșit, desconsiderând rezistența Turcilor.

Noile victorii turcești și-au avut de sigur efectele în fantezia orientală. Acesta a fost scopul urmărit de Englezi prin ocuparea orașului Bassorah. Își dau ei bine seama, că supușii lor indieni nu mult știu de Antwerpen, Lille sau Varșovia, Bassorahul însă este știut și pe malurile chineze, de ceea ce Englezii au profitat pentru ca să-și vestească victoriile.

„Aceste lupte — își termină „Politiken” articolul — nu au importanță hotărâtoare în războiul mondial, cum nu au nici celelalte războaie ce se dau afară de teatrele europene. Însă, o înfrângere a Englezilor în Mesopotamia ar însemna mari dificultăți pentru ei”.

INFORMATIUNI.

Arad, 16 Decembrie 1915.

Pentru Albumul decorațiilor români... primim fotografiile de ale soldaților noștri din întreaga monarhie, nu numai din Transilvania și părțile ungurene. Deci încep pe paginile Albumului și chipurile bravilor noștri bucovineni, avem câteva și până acum, și ne sunt binevenite cele viitoare. Pe dâii preoți bucovineni cari ne cer un răspuns ca acesta, îl rugăm deci să nu întrelase colecționarea portretelor vitejilor noștri din satele dulcii Bucovine, pentru că noi „nu facem deosebire între fiii aceluiaș neam” din monarhie...

Încă unul din nenumărații noștri eroi. Ni se scrie de pe câmpul de luptă italian: Dr. Romul Popoviciu, medic în Bocșa-montană a căzut pe câmpul de luptă.

Din zi în zi eroii pe câmpul de luptă ni se înmulțesc, iar clasa inteligentă, floarea națiunii noastre, își scutură câte o petală.

Scriu aceste șire tocmai când muzica militară între dureroasele și funebrele tonuri petrec la ultimul lăcaș pe medicul român Dr. Popoviciu, fiul dascălului din Bărbosu, comit. Caraș-Severin, care în decursul activității sale în dosul liniei de foc a primit un glonte dușman ce i-a răpus viața.

A fost un om bun și inimă mare de Român care și-a iubit frații cu dragoste adevărată și pe care toți cari ne aflăm aicea îl deplângem deopotrivă. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată.

Din ședința camerei ungare. În ședința de azi a camerei au figurat mai multe proiecte de lege, și întregirea dispozițiilor extraordinare de lege referitoare la războiu, a primministrului. Acest proiect foarte scurt de altfel a fost în grabă dezbătut și s'au continuat interpelațiile. Deputatul Holló a interpellat în chestia ajutoarelor de războiu, iar contele Apponyi cere ameliorarea situației văduvelor celor căzuți în războiu. Datoria națiunea este — spune Apponyi — să asigure existența văduvelor sărace. Tot în inetrul văduvelor și a orfanilor vorbește și deputatul Ștefan Rakovszky.

Ministrul de comerț baronul I. Harkányi răspunzând contelui Apponyi a relevat dispozițiile luate pentru ajutorarea văduvelor soldaților căzuți pe câmpul de război.

S'a stabilit ordinea de zi a ședinței de mâine în care se vor dezbate proiectele de lege despre abuzurile urcării de preț, despre trenurile vicinale, comunele din Carpați și universitatea săsească.

Întrebuințarea făinei de porumb în Austria. „Zeit” are informația că de pe acuma se crede necesitatea amestecării făinei de grâu cu cea de porumb. Regularea consumării de făină n'a avut rezultatul dorit. În Austria populația n'a făcut destule economii cu făinile de calitate superioară. Se crede că pe la sfârșitul lui

ianuarie sau începutul lui Februarie necesitatea va cere întrebuințarea făinei de porumb și în scopul acesta trebuie o rezervă de 4—5 milioane porumb.

Dăruiri. Pentru soldații români invalizi aflători în Budapesta am primit azi la administrație suma de 13 cor. dela următorii marimimoși donatori: Sergent Ștefan Brebenariu 1 cor., fruntaș Ion Oancea 1 cor., fruntaș Rusalin Beja 1 cor., sanit. sold.: Petru Ardelean 1 cor., Ilie Gimboșu 1 cor., Petru Grozavescu 1 cor., Alimpe Berzescu 1 cor., Nicolae Bijan 1 cor., Todor Bobeica 1 cor., Pavel Gerga 1 cor., George Godean 1 cor., Petru Mutășcu 1 cor., Nicolae Anculia 1 cor. Suma totală 13 cor.

Loc. Petru Bobic, originar din Naidăs, decorat cu „Signum Laudis” a murit moarte de erou la Doberdo.

Dar pentru gimnaziul din Brad. D. Dr. Petru Comes din Hațeg, a dăruit pentru gimnaziul rom. gr. or. din Brad suma de 20 cor. trimise prin administrațiunea ziarului „Românul”. Pe calea aceasta i se exprimă o vie mulțumită. — Direcțiunea gimnaziului din Brad.

Dăruire. D. Demetriu Popa, preot în Cheșa a trimis 10 cor. pentru fondul ziaristilor români ca cunună neperitoare pe mormântul unchiului lui George Lazaru, fost avocat în Arad.

Mulțămiri!

Întru eternizarea memoriei ostașilor noștri căzuți. D. Zaharie Tătar, notar în Pianul de sus și soția sa Emilia n. Bena, în loc de cunună peritoare pe mormântul mult regretatului lor cumnat Enea Medeanu, fost secretar al băncii „Agricola” din Sebeșul-săsesc, căzut la 3 Noemvrie c. pe câmpul de onoare din Volhinia, au binevoit a dăruii 20 cor. la „Fondul Andrei baron de Șaguna” pentru ajutorarea cu preferință a văduvelor și orfanilor ostașilor noștri căzuți pe câmpul de războiu. Pentru prinos, dorind odihni lini celui ce-și doarme somnul de veci departe de ai săi, exprimă sincere mulțumite, în numele Reuniunii meseriașilor sibieni, prezidentul Victor Tordășianu.

Calea ferată Ungheni. Cetim în „Viitorul”, oficiosul guvernului român: Mai multe ziare au anunțat cumcă circulațiunea cu calea ferată prin Ungheni, ar fi fost întreruptă de câteva zile din cauza că în Basarabia (Rusia) ar avea loc mari deplasări de trupe.

Direcțiunea căilor ferate române nu are cunoștință de această întrerupere de circulație.

Înundații în Sătmar. Din Sătmar se anunță: Râul Zazar a esundat în urma ploilor torențiale, și valurile lui au pustiit mai multe poduri și au inundat partea de jos a orașului Balamare. Comunicația cu Tăuții de jos și Sicărlo este în mare parte întreruptă.

Franța acordă Japoniei împrumut. Hugues le Roux corespondentul din Paris a lui „Matin” trimis la Tokio a avut o întrevedere cu cea mai de seamă capacitate financiară a Japoniei cu baronul Shibusa care a declarat ziaristului francez că Japonia știe prea bine că Franța are în Anglia depozite de aur în valoare de un miliard. Shibusa a declarat că în timpul cel mai apropiat Japonia are să ceară un mare împrumut pentru care va cere intervenția Franței.

Achitarea redactorului „Telegraf”-ului. Eri a publicat tribunalul din Amsterdam sentința de achitare în procesul intentat astă vară contra lui Schroeder, redactorul responsabil al „Telegraf”-ului. Redactorul a fost acuzat că în Nr.-ul dela 6 Iunie al „Telegraf”-ului, în articolul intitulat „Desfrânății Europei” a întrebuințat expunerii cari primejduesc neutralitatea Olandei. Tribunalul a achitat redactorul, sprijinit pe motivul că numitul articol n'a produs senzație nici în țară nici în străinătate și că articolul nu este ținut în tonul care ar putea primejdiu neutralitatea țării.

Procurorul a cerut pedepsirea lui Schroeder cu 6 luni temniță. La publicarea sentinței, sala tribunalului a fost arhiplină, însuși acuzatul însă, care petrece în închisoare pentru alte afaceri, n'a fost prezent. Judecătoria a publicat decusul prin care Schroeder, cu toată pedeapsa de în-

Vineri, 17 Decembrie 1915.

chisoare ce avea s'o indeplinească în alte cauze pornite în contra lui a fost achitat și *pus pe picior liber*.

Festivalul ordinului George. Din Petrograd se anunță că la festivalul ordinului George ținut la cartierul general de război, țarul a adresat ofițerilor cari sunt cavalerii acestui ord. o cuvântare în care își exprimă bucuria că dela izbucnirea războiului are pentru a doua oară ocazie să petreacă în mijlocul lor. Și-a exprimat mulțumirile sale pentru serviciile cavalerilor acestui ord și le dorește deplina izbândă în nimicirea dușmanului. Soldaților decorați cu ordinul George, le-a spus țarul în termeni foarte calzi, că le cunoaște faptele vitejești și nădăjdueste că vor reuși să scoată dușmanul de pe teritor rusesc.

Advocat din Varșovia deținut. Din Zürich se anunță: La 18 Noemvrie a fost deținut și deportat avocatul Konitz, fost membru în dumă, șeful partidului polon. Se crede că Konitz a fost deținut pe motivul c'a avut rol conducător în mișcarea pornită de avocații poloni care a avut drept rezultat denegarea din partea avocaților poloni de a trata desbaterile judecătorești în limba germană.

D. Ivașcu, însărcinatul de afaceri al României în Serbia, a plecat la Salonic.

Conferințele senatului italian. Astăzi își începe senatul ședințele. În cameră se crede că discuția se va termina în curând și cu acozia aceasta *Salandra* va face declarații lămuritoare.

Inundații în Alsacia. Din Basel se anunță: În urma ploilor timpului din urmă în Alsacia sunt mari exundări. Râul Fecht a esundat și a pricinuit mari dezastră în valea Münster. Orașul Münster în mare parte deteriorat de obuzele franceze, *zace în apă de 1 m.* Soldații nu se pot apăra contra inundațiilor, fiindcă orașul a fost mereu *expus canonadelor*. Râul Thur a esundat la Sennheim, și în valurile lui s'au găsit cadavrele a trei soldați francezi.

America construiește vase de război. Agenția Reuter anunță: În raportul anual, secretarul de stat marin prezintă un program pentru construirea diferitelor vapoare între cari: 10 dreadnoughte, 6 cuirasate de război, 10 cruciștoare pentru recunoaștere, 50 torpiloare și 100 corvete și submarine. Presintă încă un preliminar de 6 milioane dolari pentru servicii aviatice.

Întreprinderea industriei de război în Rusia. Din Petrograd se anunță: Consiliul de miniștri a autentificat regulamentul societății pe acții a industriei de război din Moscova. Această societate se ocupă de fabricația: tunurilor, puștilor, mitralierelor, gloanțelor și a tuturor materialelor de război. Societatea dispune de un capital de 6 milioane ruble.

Monedă de aramă în Franța. Din Paris se află, că de câteva zile se resimte acolo o mare lipsă de monede de aramă. În magazinele mari, în lipsă de monedă măruntă, se întrebunțează timbre de 5 și 10 bani.

ÎN ATENȚIUNEA COMISIEI ADMINISTRATIVE A TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE. Ca răspuns la articolul publicat sub acest titlu în numărul 256 al „Românului”, „Telegraful Român” ne denunță pur și simplu ca complicit al dezertorilor, chemând asupra noastră toată rigoarea legilor draconice excepționale, fiindcă am fi luat în apărare pe dezertori, fie și numai în mod învăluit, sub mantaua unei pretinse ofenze aduse tagmel preoțesti (adecă tot noi am ofențat?) prin întrebunțarea cuvântului „popă”.

Asupra acestei înconștiențe de Herostrat nu mai reflectăm, ci ne declarăm pe acest teren complet dezarmați.

Ca să dovedească, că cuvântul „popă” nu e cuvânt de batjocură, „Telegraful” aduce de mărturie dicționarul cea mai gravă insultă. Cam așa stăm și cu o noțiune de batjocură, ci „cea mai frumoasă figură de preot românesc”... ceea ce tocmal spuneam noi.

Dacă recunoaște aceasta, atunci — ca să vorbim în

jargonul „Telegrafului” — de ce-l face de batjocură folosindu-l cu stăruință lângă numele dezertorilor?

Dar „Telegraful” mai face și pe naivul. Ca să înțeleagă, îi vom aduce o pildă:

„Domnule” e o înfățișare comună și în general utilizată. După ton, împrejurări și accent, ea poate căpăta un înțeles mai puțin înofensiv. Cunoaștem o piesă teatrală în care această înfățișare înocentă: „Domnule!” ținonarele, istoria și literatura și arată că „popă” nu e folosirea cuvântului „popă”.

Prevenim noua intenție de denunț a „Telegrafului” și constatăm că această comparație, la care suntem constrânsi, ne-a sugerat-o cuprinsul unei notițe din „Noutăți”-le „Telegrafului” nr. 122, sub titlul: Din notă — magnat, unde se menționează această piesă, nu din necesitate, ci numai de dragul unui joc de cuvinte.

Principesa Jaswill în Budapesta. În baza înțelgerii comune au fost trimise în Rusia din partea Crucii roșii austro-ungare dnele: conțesa *Anna Reverteca*, *Elena Rosly* și *Catalina Mihalovsky* pentru ca împreună cu delegații Crucii roșii daneze să viziteze pe prizonierii din Rusia. Din partea Crucii roșii rusești au fost trimise în Austro-Ungaria tot în același scop principesa *Jaswill*, care e înrudită cu țarul, doamnele din societatea înaltă rusească *Maslençova* și *Romanova*, cari au fost însoțite de delegații Crucii roșii daneze căpitanii *Voigt*, *Mylius* și *Philipsen*. În zilele aceste delegația rusească a sosit la Budapesta din Viena, și va vizita mai întâi pe prizonierii din taberele din Ungaria.

La Librăria „Concordia”, Arad, Strada Deák Ferenc Nr. 20 se află de vânzare „Calendarul Lumea Ilustrată” pe anul 1916 cu un conținut variat și cu tablouri artistice executate. Prețul cor. 2.—. Porto sub bandă 20 fil., recomandat 50 fil., iar contra ramburs 70 fil. Pentru primirea celor trimise sub bandă librăria nu ia asupra sa nici o răspundere.

A apărut o serie nouă din cele mai frumoase ilustrate cu porturi naționale românești (Bromargint, cenușii). De prezent sunt numai matt, iar peste 3—4 săptămâni vor fi și colorate. O serie de 25 bucăți costă cor. 5.— + 35 fil. porto recomandat, 100 bucăți franco cor. 14.—

De vânzare la Librăria „Concordia” Arad, str. Deák Ferencz nr. 20.

x Ocaziune specială! Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei munșterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad.*

x Trăsuri pentru copii, scăunele pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manichiur și garnituri de pieptare is tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la *Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrássy Nr. 16.*

Cafea ieftină de Crăciun.

Firma noastră de import F. A. DEGAN în FIUME (Postafioak nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. — Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4-80 cor
10	Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	5 00
14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5 00
15	Cuba mărgelă aleasă	1 kgr.	5-40
16	Cuba specialitate	1 kgr.	5-80
24	Ceylon fină	1 kgr.	5-40
21	lava aurie	1 kgr.	5-40
106	„Victoria” cea mai fină mixtură	1 kgr.	5-80

5 kgr. se trimite cu poșta francat și vămuit prin ramburs.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Provedeți-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere

Ultima oră.

ȘEDINȚA CAMEREI UNGARE.

Budapesta. — La 10 și jum. președintele *Paul Beöthy* a deschis ședința. Deputatul *Mihail Niamessy* vorbește pe lângă proiectul de lege în contra abuzurilor scumpirei prețurilor. Ministrul de agricultură *Emeric Gillányi* reflectează la atacurile aduse împotriva guvernului. În toate părțile — spune ministrul — recivirarea s'a făcut de către autorități și nu este justificată acuza că băncile au tras foloase însemnate din împărțirea sămânțelor pentru sămânțură.

La Banca de credit, poliția n'a găsit provizie de unsoare. După dispensa vămii pentru cereale, România a pus în vigoare opreliștea exportului. Recolta ne-a fost slabă și în anul trecut, acestea sunt motivele scumpetii. Maximarea prețurilor n'a folosit, pentrucă a lipsit marla.

Ședința continuă.

ZONĂ NEUTRALĂ DE DOI KLM. LA FRONTIERA BULGARĂ ȘI GREACĂ.

Sofia. — Biroul telegrafic bulgar anunță: Guvernul bulgar anunță: Guvernul bulgar a făcut Greciei propunerea, ca în ambele țări să retragă trupele la doi kilometri dela frontieră. Grecia a primit propunerea și a și luat dispozițiile pentru îndeplinirea acestei zone neutrale.

CAPITALA GRECIEI SE STRĂMUTĂ LA LARISA.

Salonic. — Tratatul dintre guvernul grec și împărăția înțelegere neizbutind să ducă la o înțelegere, și guvernul grec fiind decis a se menține până la sfârșit în punctul său de vedere, adică acela al neutralității și având în vedere amenințarea Angliei că va procedea la bombardarea coastelor grecești, guvernul din Atena s'a gândit la eventualitatea de a strămuta capitala la Larisa.

ÎN JURUL SINUCIDEREI GENERALULUI NIC. IONESCU, ȘEFUL STATULUI MAJOR AL CORPULUI II DE ARMATĂ.

București. — Aflu din sursă particulară din București:

De câteva zile un eveniment senzațional ține în mare agitație populația capitalei române. Cenzura, ce-i drept, a oprit publicarea știrii în ziarele bucureștene, dar în publicitate se știe despre sinuciderea generalului M. Ionescu, șeful statului major al corpului II de armată din București, întâmplată Vinerea trecută. M. Ionescu a lăsat o mică scrisoare în care declară că nervozitatea într'atăta l'a chinuit încât i-a făcut viața nesuferită.

Dar cercurile bucureștene dau următoarele amănunte concordante despre cauzele sinuciderii șefului statului major:

Dela ministerul de război român de luni de zile se urmărește toată acțiunea lui M. Ionescu, deoarece există bănuiala, că el s'a vândut unei mari puteri eropene. M. Ionescu întreține relațiuni cu o femeie necunoscută, care mijloca sumele bănești pe seama șefului statului major.

Dupăce ministerul de război ajunsese în posesiunea dovezilor suficiente, Vinerea trecută doi înalți ofițeri din armata română, iar după unele versiuni însuși ministrul de război (d. I. Brătianu) s'au prezentat în biroul de lucru al șefului statului major, unde apoi s'a petrecut scena următoare:

— Știm totul despre tradarea dv., — i s'a spus lui M. Ionescu. De curând, în ziua cutare, dta al primit 150 mil franci prin mijlocirea doamnei X. Zadarnic al încerca să negi, noi suntem în posesiunea dovezilor contra dtale. Iți dăm o jumătate oră vreme de gândit.

— Aș avea trebuință de o oră întreagă, — a spus M. Ionescu.

— Medicul va fi lângă dta. Ți-se acordă ora cerută, — a fost răspunsul.

M. Ionescu a pregătit scrisoarea, apoi s'a sinucis.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

: SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă de la cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**